

„Jei norite, kad jūsų vaikai būtų protingi, sekite jiems pasakas. Jei norite, kad jie būtų protingesni, sekite jiems daugiau pasakų“

Albertas Einšteinas

2019 m. vasario 15 d., auklėtojos, mamos ir visi, besidomintys pasakų sekimu, norintys sužinoti daugiau ir suvokti kodėl jos jums tokios svarbios, susirinko Kauno Valdorfo darželyje „Šaltinėlis“ paklausti lektorės Rasos Ragauskaitės Driukienės paskaitos ir tarptautinio Erasmus+ projekto, tiesiogiai susijusio su pasakų sekimu „Tradicijos ir inovacijos vaikų darželyje“ (tik.pixel-online.org) pristatymo, darželis yra vienas iš projekto asocijuotų partnerių-naudos gavėjų. Taigi šiame straipsnyje norėtusi pasidalinti žiniomis, įgytomis Rasos paskaitos metu.

Pasakos, tai bendravimas su vaiku, jo mokymas gyvenimo ir apie gyvenimą per pasaką gali būti visai kitoks ir iš tiesų efektyvus bei prasmingas. Klausydamasis pasakos vaikas patiria daug emocijų, gali susitapatinti su veikėjais, patirti daug įvairių išgyvenimų. Pasakose yra ne tik viskas gražu ir be vargo, bet čia pristatomi ir sunkumai, tačiau parodoma, kad juos galima įveikti. Pasakos, kaip kultūrinis tautos palikimas, turi itin didelės reikšmės dvasiniam vaiko brendimui. Pasakos tenkina vaiko smalsumą, jausmus, kuria ir ugdo jo prote naujas sąvokas, brandina vaiko protą, padeda suprasti daugiau daiktų aplinkiniame pasaulyje. Jos padeda susipažinti ir su pirmapradėmis profesijomis (pvz. pasakose dažnai veikia kepėjas, malūnininkas, kalvis, medžiotojas, ūkininkas ir pan.). Jos palieka gilių įspūdžių, kurie net ir po daugelio metų turės įtakos žmogaus veiksmams ir elgimuisi, jo mintims ir jausmams. Todėl, kaip sakė lektorė Rasa, labai svarbu pasakas pasirinkti, sekti jas atitinkamai pagal vaiko amžių, jo subrendimą, pagal metų laiką, intenciją (ko siekiame sekdami tam tikrą pasaką, kokią žinią vaikui norime perduoti su pasakos sekimu) ir pan.

Kaip pasirinkti pasaką? Kaip ją prisijaukinti?

Pasakos yra sudarytos iš elementariųjų siužetų, jie yra sukataloguoti pasakų tyrinėtojų pagal:

- Elementariusius siužetus: „Gyveno kartą senelis ir senelė...“, „Kitąsyk turėjo tėvas tris sūnus, iš jų vieną kvailiu vadino...“ ir t.t.
- Pasakų rūšis:
 - Gyvulines, žvėrių pasakas – kuriose pagrindiniai veikėjai yra gyvuliai, gyvūnai, žvėrys.
 - Formulines – kuriose yra pasikartojimai, pvz. Dangus griūva, Ropė, t.t.
 - Stebuklines – kuriose yra saugi erdvė, iš kurios pagrindinis veikėjas turi išeiti, tuomet kas nors įvyksta, jis yra išbandomas ir pabaigoje jis grįžta į savo erdvę, namus, pilį, bei yra pripažįstami jo žygdarbiai visuomenėje. Tai pasakos, išsiskiriančios savitu santykiu su tikrove, menine išraiška, fantastikos pobūdžiu, pvz. Batuotas katinas, Dvylika mėnesių, Stebuklingoji duona, Aguonėlė, Našlaitė Elenytė ir Joniukas aviniukas, Dvylika brolių, t.t.
- Liaudies pasakos – tai nežinomos kilmės pasakos, susijusios su tradicijų kaita, su tauta
- Literatūrinės pasakos – tai pasakos vieno autoriaus
- Autorinės pasakos
- Buitinės pasakos
- Legendos ir mitai
- Istorijos
- Istorijos apie patį vaiką
- Lopšinės

Pirmame septynmetyje (1-7 metų amžiaus vaikams) siūloma pradėti nuo lopšinių (niūniavimų, lopšinių dainuojamų mūsų pačių), istorijų apie patį vaiką, istorijų apie tai, kaip mes gyvenome, gyvename (pvz. pasaka apie šią dieną, pasaka apie rytojų), formulines, gyvulines, stebuklines.

Norint, kad vaikui pasaka būtų artima, o ir jūs turėtumėte ryšį su vaiku (nes tik pasaką sekant, o ne skaitant jūs galite turėti akių kontaktą ir pan.), **labai svarbu pasaką sekti**, o ne skaityti. Tad kaip seminaro metu mus mokė Rasa, pradžioje patiems suaugusiems ar pačiam pasakos sekėjui, svarbu su pasaka susidraugauti, padaryti ją sava. Tad prieš ją sekant būtina ją kelis kartus perskaityti, pasižiūrėti ar mums patiems toje pasakoje viskas aišku, taip pat atkreipti dėmesį ir ar terminija mums aiški. Svarbu pasaką pajusti, išgyventi pačiam, įsigilinti apie ką yra pasaka, kaip joje viskas vyksta, ją įsivaizduoti. Tik tuomet galėsime vaikui ją perduoti. Pasakojant tik 7% poveikio vaikui yra žodžiai, likę 93% yra perduodami per išgyvenimus, pavyzdį, t.y. ne iš verbalinio pasaulio, o iš vaizdinių, jausmų, pojūčių. Taigi prieš sekdami atsakykime sau: koks mano ryšys su ta pasaka? Ką ji man pasakoja? Koks yra pasakos siužetas (kas po ko seka)? Ar mes ją galime įsivaizduoti ir praleisti mintyse kaip filmą ar kaip ryškų sapną? Kokie yra raktiniai žodžiai (pvz. nudūlino, triokšt), raktiniai žodžių junginiai, kurie nesikeis net jei pasaką seksime 10-tą kartą (vaikai į juos tikrai atkreips dėmesį ir pastebės, jei jie bus pakeisti), jiems tokia pasaka ir tų žodžių, junginių pakartojimas suteikia saugumo (taip jie suvokia, kad jie jau tą pasaką pažįsta).

Pasakos sekimo ritualai

Kiekvieną kartą pradėdant sekti pasaką siūloma pasaką pasikviesti dainele, susikurta fraze ją ramiai išdainuojant, taip vaikučių kūnas pasiruošia pasakos klausymuisi. Be abejo čia svarbi ir paties sekėjo vidinė būseną, vis taip pat turi būti ramus, atsiriboti nuo išorinio pasaulio, rūpesčių, pašalinių minčių, pajauti save, įsijausti į pasaką. Taip pat sekant pasaką dėmesys turėtų būti sutelktas į pasaką, į kontaktą su vaiku, bet ne į intonaciją. Balsas turėtų būti ramus, teigiamai nuteikiantis, neužgožiantis minties, prasmės. Pasaka pati iš savęs yra naudinga, tad nereikia daryti jokių gąsdinančių balsų, paploninimų ir pan., nes tai ne spektaklis, ne teatras, tokie veiksmai vaikus tik suaktyvina. Taip pat sekdami ramiu tonu leiskime vaikui fantazuoti, įsijausti į savo vaizduotę, juk kiekvienas vaikas įsivaizduoja pasaką savaip (gal jam vilkas yra ramus, o ne agresyvus).

Rekomenduojama, kad pasaka būtų sekama viena per dieną – tai tarsi dienos ritualas, nusilenkimas, svarbus laikas, kurio vaikas laukia kasdien. Iki 6-7 metų amžiaus rekomenduojama tą pačią pasaką sekti kelias dienas arba tol, kol vaikas prašo pasekti tą pačią pasaką, taip vaikas su pasaka susigyvena, ją suvokia, supranta, perpranta. Kai vaikas pats pradeda prašyti vis naujos pasakos, tai jau gali rodyti jo sekantį brandumo lygį, perėjimą į kitą amžiaus tarpsnį.

Jei jau nuspręsite pasakas skaityti, o ne sekti, Rasa duoda keletą patarimų kaip pasirinkti knygas.

- Rinktis tekstus, kurie nėra pakeisti (originalūs)
- Rinktis knygas be iliustracijų (taip vaikas susikaups, susikoncentruos į pasaką, o ne blaškysis žiūrėdamas paveikslėlius, taip pat bus lavinama jo vaizduotė)
- Jei jau norisi rinktis knygą su paveikslėliais, rekomenduojama, kad jie būtų piešiniai, meniškai vertingos iliustracijos, kviečiančios fantazuoti. Pilnai išbaigtos, ryškios iliustracijos griauna galimybę vaikui susikurti savo vaizdinį.
- Rinktis pasakas, kurios skatina vaiką veikti, mąstyti, išgyventi
- Skaitoma knyga turėtų įkvėpti vaiką papasakoti istoriją
- Prieš skaitant pasaką, pačiam skaitytojui svarbu pasaką apmąstyti.
- Pradėti nuo paprastų pasakų skaitymo.

Labai ačiū Rasai Ragauskaitei Driukienei apie pasidalintą savo patirtį, apie patarimus ir supažindinimą su pasakų bei jų sekimo svarba. Nepamirškime, kad pasakos mus ir mūsų vaikus nukelia į kitą pasaulį, išlaisvina ir leidžia fantazuoti. Sekime jas, išgyvenkime ir būkime laimingi.

Pasaka, pasakėle, tu ateik nors minutėlę, aukso rūbą apsirenk, niekad mūsų neaplenk...

Seminaro akimirkos:

